

ФІЗКУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ

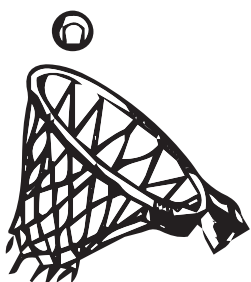
Формування морально-вольових
якостей в умовах сьогодення на
уроках фізичної культури

Леся БАРАНОВСЬКА,
к. пед. н., старша
наукова співробітниця
Державної наукової
установи «Інститут
модернізації змісту
освіти», м. Київ;

Галина КОЛОМОЄЦЬ,
начальниця відділу
науково-методичного
забезпечення
підвищення
якості освіти;

Віталій КИТРАР,
науковий співробітник

У сучасних умовах зростає значення систематичного заняття фізичною культурою і спортом, виховання фізичних і морально-вольових якостей і зміцнення здоров'я всіх учасників освітнього процесу. Завдяки спрямованості до вищих досягнень і різнобічного розвитку особистості спорт є важливим елементом фізичного й морального виховання. Проблемою формування вольових якостей учасників освітнього процесу засобами фізичної культури в сучасних реаліях є зниження інтересу до фізичної культури та регулярних занять фізичними вправами, низька поінформованість про значення й роль фізичної культури і спорту в житті кожної людини. Відтак, підвищення рівня знань про фізичну культуру доводять їхній позитивний вплив на зацікавлене ставлення педагогів і здобувачів освіти до фізичної активності. Процес формування інтересу до занять фізичними вправами передбачає створення умов для появи пізнавального інтересу, формування позитивного ставлення до предмета й організації діяльності, в умовах якої формується пізнавальний інтерес.

Інтерес і мотивація до фізичної культури

Психологічною основою формування інтересу й мотивації до занять фізичною культурою є розвиток морально-вольових якостей особистості. Вольова сфера людини охоплює широкий спектр фізичних соціальних і психічних процесів і властивостей. Тож можна стверджувати, що в процесі формування морально-вольових якостей пріоритетного значення набуває фізичне виховання та спорт, роль яких визначається Законом України «Про фізичну культуру і спорт», Державною програмою розвитку фізичної культури і спорту, а також Цільовою комплексною програмою «Фізичне виховання — здоров'я нації».

Особливе місце в процесі розвитку людини належить системі фізичного виховання й спорту, яка потребує нового підходу до формування особистості, яка б могла не тільки оволодівати теоретичними знаннями, навичками й уміннями, розвивати розумові та фізичні здібності, а й формувати морально-вольові якості, які потрібні для збереження та зміцнення власного здоров'я.

Важливим елементом у розвитку морально-вольових якостей людей і задоволенні їхніх моральних та естетичних запитів є їхня трудова активність і фізична культура.

Питання формування особистості, у якій поєднується духовне багатство, моральна чистота й фізична досконалість, стало пріоритетним у вихованні сучасного суспільства. Завдяки цьому в юного покоління формуються загальнолюдські цінності, патріотизм, внутрішня культура, високі моральні якості, здоровий спосіб життя (*схема на с. 18*).

Фізкультура і спорт стали в наш час соціальною силою і значущістю. Фізична культура і спорт є не лише ефективним засобом фізичного розвитку, зміцнення й захисту здоров'я людини. Це вже і сфера спілкування, і вияв соціальної активності людей, розумна форма організації дозвілля.

Варто зазначити, що формування морально-вольових якостей учасників освітнього процесу — це цілеспрямований процес забезпечення сприятливих умов для навчання, роботи, мотивації, самовдосконалення. Це здатність долати внутрішні й зовнішні перешкоди, готовність завершувати почате, досягати високого результату.

Уроки фізичної культури сприяють:

- формуванню уявлень здобувачів освіти про роль і значення фізичного розвитку, фізичної культури; розвитку фізичних якостей (сили, витривалості, гнучкості, активності, стійкості, спритності);
- формуванню морально-вольових якостей (рішучості, організованості, дисциплінованості, наполегливості, цілеспрямованості, сміливості);
- застосуванню загальної фізичної підготовки, спеціальної підготовки та військово-прикладної фізичної культури;
- умотивованості здобувачів освіти до захисту життя і здоров'я, розуміння необхідності фізичного розвитку й фізичної підготовки;
- формуванню професійних характеристик, необхідних для майбутньої трудової діяльності: спритності, рухової координації, активності, стійкості, концентрації й уваги, швидкості, логічного мислення, стратегічного бачення, кмітливості, точності, відповідальності, рішучості тощо;
- розширенню знань щодо безпеки життєдіяльності під час освітніх і виховних заходів (уроків, конкурсів, естафет, туристичних походів тощо);
- популяризації серед здобувачів освіти здорового і безпечного способу життя, усвідомленій важливості безпечної поведінки, вихованню культури безпечної життєдіяльності;
- підвищенню соціальної активності учнівської молоді, організації змістовного дозвілля;
- формуванню стійкої мотивації до самостійних занять фізичною культурою і спортом, підвищенню рівня фізичної підготовленості й збільшенню рухової активності;
- залученню учнівської молоді до занять різними видами спорту (зокрема прикладними), які передбачають підготовку до дій у надзвичайних ситуаціях, надання само- та взаємодопомоги.

Можемо говорити про незаперечний вплив фізичної культури й на інші сторони людського життя: авторитет і становище в суспільстві, роботу, структуру морально-інтелектуальних характеристик, естетичних ідеалів і ціннісних орієнтацій.

Можливості для розвитку

Сфера фізкультури і спорту відкрита до зворотного зв'язку з боку інших соціальних інститутів і явищ громадського життя. Фізичне виховання і спорт надають кожному члену суспільства щонайширші можливості для розвитку, твердження і вираження свого Я, розуміння того, що спортивні дії, як і творчість, примушують радіти перемозі, засмучуватися поразкам, відбиваючи всю гаму людських емоцій, і викликають почуття гордості за нескінченний потенціал людських можливостей.

Тому фізична культура є необхідним чинником формування морально-вольових якостей людини: дисципліни, цілеспрямованості, мужності, сміливості, готовності долати об'єктивні труднощі та перешкоди.

Подолання труднощів і перешкод здійснюється для досягнення певної мети. Що складніша мета, то вище рівень вольових мотивів і, відповідно, більше труднощів людина здатна здолати. Важливо, щоб людина серед повсякденних справ ніколи не втрачала перспективи й бачення кінцевої мети. Тому необхідною умовою виховання волі є формування вищих мотивів моральних принципів і переконань, ґрунтованих на моральному світогляді.

Одним із завдань уроку фізичної культури є виховання високих морально-вольових якостей. Роль тренера, учителя фізкультури в її правильному рішенні важко переоцінити, адже урок полягає не лише в удосконаленні м'язів і опорно-рухового апарату кожного учня, а й у формуванні його особистості.

Використані джерела

1. Березовська І. В. Особливості розвитку вольових якостей студентів у навчально-професійній діяльності: автореф., дис. к. психол. н. 2007. 18 с.
2. Коломоець Г. А., Ребрина А. А., Деревянко В. В. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5—9 класи. Варіативний модуль «Військово-спортивні ігри» 3 роки навчання. *Фізичне виховання в рідній школі*. № 5. С. 7—12.
3. Коломоець Г. А., Бута М. В. Педагогіка партнерства як ефективна взаємодія суб'єктів освітнього середовища та створення комфортного середовища для дітей. *Нові технології навчання*. № 2 (88). С. 134—137.
4. Коломоець, Г. А., Тимчик М. В. Форми і методи патріотичного виховання старших підлітків у процесі спортивно-ігрової діяльності. *Обрії*. № 2 (37). С. 48—51.
5. Суббота Ю. Фізична культура в ієрархії цінностей сучасного студента. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Луцьк: РВВ «Вежа» Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Т. 1. 2008. С. 114—118.